

## ΜΑΓΙΑΤΙΚΗ ΕΠΙΘΥΜΙΑ

Του Τομάς Ιμπάνιεθ

Όσο έντονη και αν είναι η επιθυμία μας να δούμε μια όμορφη μέρα να ξαναγεννιέται ο Μάης του 68, δε χρησιμεύει σε τίποτα να νοσταλγούμε αυτό που έχει παρέλθει για πάντα. Η ακατανίκητη μοναδικότητα αυτού του γεγονότος το έχει ριζώσει για τα καλά μέσα στην ιστορία, μετατρέποντάς το έτσι σε ένα γεγονός που δε θα μπορούσε ποτέ να επαναληφθεί. Αλλά ας είμαστε προσεκτικοί. Το να λέμε ότι ο Μάης του 68 δε μπορεί να ξαναεμφανιστεί δε σημαίνει καθόλου ότι έχει σταματήσει να αντηχεί δυνατά εντός του καιρού μας, ή ότι τα αποτελέσματά του έχουν σβήσει με το πέρασμα των χρόνων.

Αδιαμφισβήτητα μοναδικός, ο Μάης του 68 ξαναεπινοείται μέσα στην πραγματοποίηση κάθε κίνησης συλλογικής ανταρσίας, από τη ζούγκλα Lacandona μέχρι την πλατεία Taksim, και από τη Notre-Dame-des-Landes μέχρι τις γεμάτες πλατείες του 15M στην Ισπανία, για να αναφέρουμε ορισμένα μόνο εξεγερτικά επεισόδια. Αλλά ας μη βιαστούμε ούτε και τώρα, γιατί το να λέμε ότι ο Μάης του 68 επανεπινοείται από καιρό σε καιρό δε σημαίνει ότι δεν υπάρχουν αξιοσημείωτες διαφορές ανάμεσα στις διάφορες επανεπινοήσεις του.

Για αυτό ακριβώς θα ήθελα να μιλήσω εδώ, αποτίνοντας φόρο τιμής στο υπέροχο βιβλίο που ο Jacques Baynac μας πρόσφερε και το οποίο είναι δίχως αμφιβολία ένα από τα καλύτερα που έχουν ποτέ γραφτεί για αυτό το γεγονός.

Ο Μάης του 68 είναι ένα από τα σπάνια αυτά ιστορικά γεγονότα που είναι φορείς μιας μαγικής δύναμης ικανής να κινητοποιήσει τη φαντασία, να υποδαυλίσει πόθους και να μας κάνει να ονειρευόμαστε.

Γεγονός εντελώς απρόσμενο, όχι μόνο προκάλεσε μια τεράστια έκπληξη σε ολόκληρο τον κόσμο, αλλά άφησε εξίσου άναυδους και τους ίδιους τους δράστες του. Κανείς δεν είχε φανταστεί ότι κάτι παρόμοιο θα μπορούσε να συμβεί σε αυτή την περίοδο της σχετικής ευημερίας και σε αυτή τη χώρα που ήταν τόσο ειρηνική ώστε σκόρπιζε την πλήξη.

Επιπλέον, κάθε βράδυ μετά από μια μέρα πάλης, εμείς οι ίδιοι δεν μπορούσαμε να διανοηθούμε και παραξενευόμασταν με αυτό που είχε συμβεί. Το μυστήριο περικλείει κάθε ξημέρωμα που χαιρέτιζε την επανέναρξη ενός συνεχούς αγώνα.

Η μαγεία του Μάη μας μετασχημάτισε σε τέτοιο σημείο που ποτέ δεν μπορέσαμε να ξαναγίνουμε οι ίδιοι και το αποτύπωμά του υπήρξε τέτοιο που, για τους περισσότερους από όσους τον έζησαν, ο Μάης του 68 δεν ολοκληρώθηκε ποτέ εντελώς, όπως μαρτυρά και το καταπληκτικό βιβλίο *La libreta francesa. Mayo del 68*, γραμμένο από την πολύ νεαρή Emma Cohen, η οποία είχε αποδράσει από το οικογενειακό περιβάλλον για να καταδυθεί ολοκληρωτικά μέσα στις μαγιάτικες αναταράξεις.

Για όσους τον ζήσαμε έντονα, μας είναι αδύνατο να μιλήσουμε για αυτόν με βάση κάποιο άλλο συγκινησιακό ύφος πέρα από αυτό του πάθους. Είναι ακριβώς αυτό το πάθος που εξάγεται από κάθε γραμμή της αφήγησης που μας προσφέρει ο Jacques Baynac, μια αφήγηση που διηγείται, εκ των ένδον και με τέλεια ακρίβεια, αυτό που συνέβη στην διάρκεια των γεγονότων, ανασυνθέτοντας με τρόπο απόλυτα επιτυχημένο, τόσο την ασυνήθιστη ατμόσφαιρα που αποτέλεσε την μοναδικότητα του Μάη, όσο και την καινοτομία των πολιτικών περιεχομένων που τον χαρακτήρισαν.

Στις σελίδες που ακολουθούν θα προσπαθήσω να συγκρατήσω το δικό μου πάθος, αρνούμενος να επαναλάβω μια χρονολογική αφήγηση που παρουσίασε με υπέροχο τρόπο ο Jacques Baynac και περιοριζόμενος στην ανάπτυξη δύο μόνο σημείων. Από τη μια, θα προσπαθήσω να συμπληρώσω με τον δικό μου τρόπο ορισμένους από τους άξονες που μας παρέχει το βιβλίο του για να προσεγγίσουμε αυτό που υπήρξε ο Μάης του 68, και από την άλλη, θα δοκιμάσω να εντάξω την εμπειρία του Μάη στο τοπίο του παρόντος χρόνου.

Κάποιος έγραψε ότι το 1968 ήταν η χρονιά που συγκλόνησε τον κόσμο, και, πράγματι, ο Μάης του 68 έλαβε χώρα σε ένα διεθνές πλαίσιο εξαιρετικά ταραγμένο. Τους πρώτους μήνες του χρόνου, στην Ιαπωνία, η Zengakuren οργάνωσε ένα πλήθος βίαιων και θεαματικών διαδηλώσεων, ενώ στις ΗΠΑ λάμβαναν χώρα καταλήψεις πανεπιστημιακών κτιρίων στο πανεπιστήμιο Κολούμπια, πολλαπλασιάζονταν οι διαδηλώσεις ενάντια στον πόλεμο του Βιετνάμ,

ιδιαίτερα έντονες στο Μπέρκλεϋ. Όλα αυτά, σε συνδυασμό με τον αντίκτυπο της υπόθεσης Jerry Rubin, κορυφώθηκαν τον Αύγουστο με την πολιορκία στο Σικάγο του Εθνικού Συνεδρίου του Δημοκρατικού Κόμματος. Στις αρχές του Μάρτη, στη Ρώμη, η μάχη της Valle Giulia είχε ως απολογισμό 400 τραυματίες, ενώ στις 17 του ίδιου μήνα, στο Λονδίνο, τριάντα χιλιάδες νέοι συγκρούστηκαν μπροστά από την αμερικάνικη πρεσβεία, και στις 22 Μάρτη ένα εκρηκτικό μείγμα αναρχικών, τροτσκιστών, μαοϊκών και καταστασιακών κατέλαβε το διοικητικό κτίριο του πανεπιστημίου της Ναντέρ.

Λίγο αργότερα, στις 4 Απριλίου, δολοφονήθηκε ο Μάρτιν Λούθερ Κινγκ, και λίγες μέρες μετά, στις 11 Απριλίου, τραυματίστηκε σοβαρά από σφαίρα στο Βερολίνο ο Ρούντι Ντούτσκε, κάτι που προκάλεσε διαδηλώσεις σε όλη την Ευρώπη. Ας προσθέσουμε σε αυτά τη ριζοσπαστικοποίηση στις ΗΠΑ των κινημάτων για τη φυλετική ισότητα, με την εμφάνιση των Μαύρων Πανθήρων και της Μαύρης Δύναμης, καθώς και την ηχώ (εντέλει απατηλή) της κινέζικης πολιτιστικής επανάστασης, χωρίς να ξεχνάμε το αίτημα ελευθερίας που ερχόταν από τη Βαρσοβία και την Πράγα ούτε τη γοητεία που ασκούσαν τα αντάρτικα της Λατινικής Αμερικής, ή την τεράστια επιτυχία που γνώρισαν το Πάσχα οι αντιπυρηνικές πορείες σε όλο τον κόσμο, αλλά κυρίως στην Αγγλία.

Λαμβάνοντας χώρα σε αυτό το ταραγμένο πλαίσιο, η ισχυρή ανάφλεξη του Μάη ξεπέρασε κατά πολύ την ηχώ άλλων γεγονότων του 1968 και κατέστη μοναδική εξαιτίας μιας σημαντικής διαφοράς. Πράγματι, οι διαδηλώσεις που συντάραξαν τον κόσμο στην διάρκεια αυτής της ταραγμένης χρονιάς αρθρώνονταν γύρω από συγκεκριμένες διεκδικήσεις. Αντιθέτως, ακόμη και αν η φουσκοθαλασσιά που σάρωσε τη Γαλλία είχε και εκείνη αναφορές σε συγκεκριμένες διεκδικήσεις, οι βαθύτεροι λόγοι της κινητοποίησης ανταποκρίνονταν σε πολύ γενικότερες απαιτήσεις. Όπως λέει και ο Jacques Baynac, αυτό που έπαλλε εντός των ενεργειών που έδιναν δυναμισμό στο Μάη ήταν μια δίψα για ελευθερία σε όλα τα επίπεδα, και, πέρα από κάθε συγκεκριμένη πτυχή, αυτό που ευθέως αμφισβητούσε ο Μάης ήταν το γκρίζο και κενό είδος ζωής που πρόσφερε το σύστημα. Μια ζωή που δεν μπορούσε κανείς να την πει ζωή και η οποία περιοριζόταν σε μια σκυθρωπή και απονεκρωμένη ρουτίνα. Βέβαια, ο Μάης 68 δεν κατέλαβε την εξουσία, αλλά κατόρθωσε να πολιτικοποιήσει χώρους,

τόπους, ανθρώπους, θεσμούς, διαδικασίες...καθώς και τον ίδιο τον λόγο και την καθημερινότητα, αποδεικνύοντας ότι μπορεί να διαρραγεί η παθητικότητα και η απομόνωση.

Η ριζική αντισυμβατικότητα του, η έντονα ανατρεπτική και δημιουργική όψη του δεν μπορούσαν να εξαντληθούν σε μια απλή διαμαρτυρία. Η Μάης 68 άνοιξε δρόμους καινοτομίας και αλλαγής σε πολλαπλούς τομείς, ανακηρύσσοντας ταυτόχρονα παρωχημένα πολλά από τα κληρονομημένα σχήματα. Για παράδειγμα το πνεύμα του Μάη εξάπλωσε παντού ελευθεριακές εκφράσεις, βγάζοντάς τες από το μικροσκοπικό γκέτο όπου βρίσκονταν και προβάλλοντάς τες ξαφνικά στα πλήθη έτσι ώστε ο καθένας να μπορεί να τις οικειοποιηθεί και να τις επαναεπινοήσει με τον τρόπο του. Ίσως για αυτό το λόγο η κατάληψη της εξουσίας δεν τέθηκε ποτέ ως κύριος στόχος.

Ο Μάης 68 θεωρείται ενίοτε, και όχι τελείως άδικα, ως μια κατεξοχήν φοιτητική εξέγερση. Εντούτοις, όσο αδιαμφισβήτητη και να είναι η σημασία των φοιτητών, ήταν οι καταλήψεις των εργοστασίων που παρείχαν στο Μάη τις ενέργειες που του επέτρεψαν να επιζήσει πέρα από την πρώτη νύχτα των οδοφραγμάτων, και ήταν οι απεργίες εκατομμυρίων εργαζόμενων που γέννησαν την ισχυρή, σε ένταση και διάρκεια, εισχώρηση του Μάη στα βάθη της ανταγωνιστικής αισθαντικότητας. Ήταν αυτό που παρήχθη στον κόσμο της εργασίας που έδωσε στο Μάη 68 την αληθινή ιστορική του διάσταση, μια διάσταση που θα δυσκολευόταν να προσεγγίσει αν είχε παραμείνει μια απλή φοιτητική υπόθεση.

Προνομιακός παρατηρητής, χάρη στην ενεργό συμμετοχή του στις ανοιχτές σε όλους Επιτροπές Δράσης Εργαζόμενων-Φοιτητών, των οποίων η γενική συνέλευση και η συντονιστική επιτροπή διεξάγονταν στο παράρτημα Σανσιέ της Σορβόννης, ο Jacques Baynac αφηγείται από πρώτο χέρι την διαδικασία, όχι μόνο συμμαχίας αλλά αληθινής σύντηξης που έλαβε χώρα ανάμεσα σε ορισμένους φοιτητικούς κύκλους και ορισμένες ομάδες εργαζόμενων που χαρακτηρίζονταν από μια σταθερή απόρριψη κάθε μορφής πρωτοπορίας, συγκεντρωτισμού και γραφειοκρατικοποίησης.

Παρά τις προσπάθειες των συνδικάτων να υψώσουν ένα αδιαπέραστο τοίχο ανάμεσα στους φοιτητές και τους εργαζόμενους, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι στο μυαλό των νέων εργαζόμενων που ανέλαβαν τις πιο

τολμηρές δράσεις έπαλλε, με τρόπο ξεκάθαρο και πέρα από τις ειδικές επαγγελματικές διεκδικήσεις, η ίδια δίψα ελευθερίας και η ίδια συνολική δυσφορία από την επιβαλλόμενη από το σύστημα ζωή που χαρακτήριζαν το σύνολο του κινήματος του Μάη 68. Αυτοί ήταν οι λόγοι που τους ώθησαν να στρατευθούν στις πρώτες καταλήψεις εργοστασίων, να αιχμαλωτίσουν τους διευθυντές επιχειρήσεων και να είναι παρόντες στα οδοφράγματα και στις συγκρούσεις.

Αντανακλώντας τις κατηγορίες περί τυχοδιωκτισμού που εκτοξεύτηκαν στη διάρκεια των γεγονότων εναντίον των νεαρών εργαζόμενων και των φοιτητών που ενεπλάκησαν στους αγώνες του Μάη, διατυπώθηκαν αργότερα ισχυρές κριτικές εναντίον του διάχυτου αυτοσχεδιασμού, του αυθορμητισμού της δράσης, της απουσίας ενός συγκεκριμένου χάρτη πλοήγησης και αναλυτικών φύλλων πορείας. Στην ίδια οπτική, διατυπώθηκε το επιχείρημα (που ορισμένοι υποστηρίζουν ακόμη) σύμφωνα με το οποίο, αν το κίνημα διέθετε ένα ξεκάθαρο σχέδιο, με προκαθορισμένους στόχους και σταθερές οργανωτικές δομές, οι ενέργειες θα είχαν διοχετευθεί προς μια κατεύθυνση που θα επέτρεπε να πλησιάσουμε τη νίκη.

Όμως, αυτό που ο συγκεκριμένος τρόπος σκέψης αδυνατεί να καταλάβει, είναι ότι ήταν ακριβώς η απουσία τέτοιων στοιχείων που επέτρεψε στο κίνημα να προχωρήσει αντί να παραμείνει στάσιμο από τα πρώτα του βήματα. Αν το κίνημα κατόρθωσε να προοδεύσει μέχρι τα όρια του, αυτό συνέβη επειδή έχτιζε το σχέδιό του επί τόπου και βήμα βήμα. Ήταν ένα σχέδιο που δεν προϋπήρχε του ξεκινήματος της κινητοποίησης αλλά που χιζόταν, διορθωνόταν και σχηματιζόταν εντός της καθημερινής δραστηριότητας. Αυτό το «πράττειν πράττοντας» έδωσε στο κίνημα την ενέργειά του και του επέτρεψε να υπερπηδήσει, το ένα μετά το άλλο, με δημιουργικό τρόπο, τα εμπόδια που εμφανίστηκαν στον δρόμο του.

Με αυτή την έννοια, ήταν τα ίδια τα γεγονότα του Μάη, δηλαδή οι πρακτικές που αναπτύχθηκαν και οι μορφές που επινοήθηκαν, που διαμόρφωσαν το σώμα μιας πολύχρωμης και αναρίθμητης συλλογικότητας που δεν υπήρχε πουθενά πριν τα γεγονότα την οικοδομήσουν και σφυρηλατήσουν την ταυτότητά της.

Αυτό που συνέβη στις 3 Μάη είναι από αυτή την άποψη παραδειγματικό και το αποτυπώνει τέλεια.

Πράγματι, μπορούμε να θεωρήσουμε ότι η 3 Μάη αποτελεί το πραγματικό ξεκίνημα του Μάη 68, γιατί υπήρξε η μέρα όπου η σύγκρουση, βγαίνοντας έξω από την πανεπιστημιακή ζώνη και κερδίζοντας, με τον τρόπο που το έκανε, τους δρόμους του Παρισιού, άρχισε να του εντυπώνει ορισμένα από τα χαρακτηριστικά που θα τον καθόριζαν. Πράγματι, την ημέρα εκείνη τα ηγετικά στελέχη, οι κυριότεροι αγωνιστές και οι δυνάμεις σύγκρουσης των φοιτητικών οργανώσεων βρίσκονταν περιορισμένες στην αυλή της Σορβόνης, περικυκλωμένες από μια εντυπωσιακή αστυνομική δύναμη. Ορισμένοι, στους οποίους κατατάσσομαι και εγώ, πιστεύουν ότι ήταν αυτή ακριβώς η σύμπτωση που επέτρεψε στην εξέγερση να λάβει τέτοια ένταση στους δρόμους του Καρτιέ Λατέν.

«Όχι προκλήσεις!», οι λιγοστοί αγωνιστές που είχαν καταφέρει να ξεφύγουν από την αυλή της Σορβόνης προσπαθούσαν αφηνιασμένα να ηρεμήσουν την έξαψη και να θέσουν υπό έλεγχο την κατάσταση, προειδοποιώντας μας για τις καταστροφικές συνέπειες που θα είχε σίγουρα οποιαδήποτε πρόκληση εναντίον της αστυνομίας. Όμως, καθώς ήταν λιγοστοί, δεν μπορούσαν να επιβληθούν με τη δύναμη: οι άνθρωποι αντιδρούσαν με βάση τα συναισθήματά τους, δίχως οδηγίες, δίχως εντολές, δίχως πλαίσιο...κι έτσι προέκυψε, χωρίς να το επιδιώκουν δημιουργήσαν το γεγονός.

Η αντίδραση όσων βρέθηκαν εκείνο το απόγευμα στο Καρτιέ Λατέν εισήγαγε από την αρχή στην καρδιά του αγώνα κάτι που δεν μπορούσε να εξομοιωθεί με μια απλή διεκδίκηση γιατί εκφραζόταν μια απαίτηση ηθικής φύσης: η ενεργός αλληλεγγύη με τους κρατούμενους. Έθεσε επίσης στην καρδιά του αγώνα την άμεση δράση, χωρίς διαμεσολαβήσεις, και την αυτό-οργάνωση, και κυρίως δεν απευθυνόταν στους θεσμούς ζητώντας τους να αποδεχτούν ένα αίτημα, διότι η κραυγή « Να ελευθερώσουμε τους συντρόφους μας» ήταν πολύ περισσότερο μια πολεμική κραυγή παρά μια απαίτηση. Τέλος εμφανιζόταν ένα άλλο χαρακτηριστικό που σημάδεψε όλη τη διαδικασία του Μάη: Η άγρια αποφασιστικότητα των ανθρώπων που έδειχναν αποφασισμένοι να ρίξουν το σώμα τους, όλο το σώμα τους, στον αγώνα, όπως αποδεικνύεται επαρκώς από τους πάνω από πεντακόσιους κρατούμενους εκείνης της απίστευτης βραδιάς της 3<sup>ης</sup> Μάη ή από τους πάνω από οκτακόσιους τραυματίες της 6<sup>ης</sup> Μάη, λίγες μέρες πριν το ξέσπασμα της περίφημης νύχτας των οδοφραγμάτων,

χωρίς να αναφέρουμε την δαντική νύχτα της 24<sup>ης</sup> Μάη όταν το Παρίσι έζησε σκηνές αληθινής εξέγερσης.

Είναι εντυπωσιακή η διαπίστωση ότι, παρά την ακραία βία των συγκρούσεων, δεν υπήρξαν παρά ελάχιστοι νεκροί. Οι μαχητές είχαν σίγουρα την τύχη με το μέρος τους. Εντούτοις πρέπει να σημειώσουμε ότι όταν η κανονικότητα επανήλθε πολλοί δεν άντεξαν να εγκαταλείψουν τις υποσχέσεις του Μάη. Δεν μπόρεσαν να αποδεχτούν να ζήσουν όπως πριν, και στη διάρκεια των εβδομάδων, των μηνών, ή των ετών που ακολούθησαν, αφαίρεσαν οι ίδιοι τη ζωή τους με τον ένα ή τον άλλο τρόπο. Αυτό μας επιτρέπει να μαντέψουμε πόσο δυνατό ήταν το πάθος που προκάλεσε ο Μάης 68, την ένταση των εμπειριών που γέννησε, τον ενθουσιασμό που πέτυχε να εγείρει και την δύναμη με την οποία άλλαξε, μέσα σε λίγες μέρες, διαδρομές ζωής που φαινόταν να έχουν γραφτεί και καθοριστεί εκ των προτέρων και μια και έξω, έχοντας ως μοναδικό ορίζοντα των επιθυμιών τους την εργασία, την κατανάλωση και την τεκνοποιία. Είναι μάλλον η ένταση αυτών των εμπειριών που μας κάνει να νιώθουμε πάντα μια κάποια έκπληξη όταν ακούμε να μιλάνε με επιμονή για την τελική αποτυχία του Μάη 68. Πράγματι, δεν φαίνεται και πολύ οξυδερκές να κρίνεται ένα γεγονός με όρους επιτυχίας ή αποτυχίας. Αυτοί οι όροι δεν μπορούν να εφαρμοσθούν, στην καθαρότητά τους, παρά μόνο σε ένα σχέδιο που έχει συλληφθεί για να φτάσει σε κάποιο στόχο ή σε μια δράση που αναλαμβάνεται με μια συγκεκριμένη πρόθεση. Εννοείται ότι ο Μάης 68 δεν έπεσε από τον ουρανό, οφειλόταν σε κάποιες αιτίες, όμως η πραγματοποίηση ενός σχεδίου δεν ήταν ποτέ κάποια από αυτές.

Πρέπει επιτέλους να συμφωνήσουμε ότι ο Μάης 68 υπήρξε κυριολεκτικά ένα γεγονός, δηλαδή, μια δημιουργία, με την αυστηρή έννοια του όρου, κάτι που δεν περιεχόταν σε αυτό που είχε προηγηθεί. Η επιτυχία όμως ενός γεγονότος είναι πολύ απλά η ίδια του η ύπαρξη και η αποτυχία θα ήταν να μην είχε συμβεί. Ο Μάης 68 συνέβη και εκεί έγκειται τόσο η αδιαμφησβήτητη επιτυχία όσο και το αδιάλυτο μυστήριό του, στο οποίο είχαν θεμελιακό ρόλο τόσο η τύχη όσο και μια μακριά αλυσίδα μικροσκοπικών αιτιοτήτων.

Σήμερα το ενδιαφέρον για τη μελέτη του Μάη δεν περιορίζεται στην υπενθύμιση αυτού που συνέβη πριν πενήντα χρόνια, δεν έγκειται στην ανάκληση της μνήμης και της ανάμνησης, αλλά απαντά σε μια

προσπάθεια καλύτερης κατανόησης του παρόντος μας. Ο λόγος για τον οποίο η σκέψη πάνω στο Μάη δεν είναι τόσο ένα βλέμμα προς το παρελθόν αλλά ένα άνοιγμα προς το καιρό μας είναι πολύ απλός: κάποια γεγονότα παράγονται, αναδύονται με δύναμη εντός μιας συγκεκριμένης ιστορικής κατάστασης, έπειτα εξανεμίζονται και εξαφανίζονται αφήνοντας ως μοναδική κληρονομιά τους την ανάμνησή τους.

Όμως, κάποια άλλα γεγονότα σηματοδοτούν ένα πριν και ένα μετά. Όταν αυτό συμβαίνει, το γεγονός υπερβαίνει τη μνήμη, την ξεπερνά και διαιωνίζεται σε ό,τι το ακολουθεί. Ο Μάης 68 ήταν ένα τέτοιο γεγονός. Κλείνει μια εποχή και ανοίγει μια άλλη, και αφού η εποχή που άνοιξε δεν έχει ακόμη κλείσει, αυτό το γεγονός εξακολουθεί να επηρεάζει έντονα τον καιρό μας.

Στο μέτρο που αυτό που συμβαίνει σήμερα στην Ισπανία έχει στενή σχέση με τα γεγονότα της 15<sup>ης</sup> Μάη 2011 και τα παρεπόμενά τους, δεν μπορώ να αντισταθώ στον πειρασμό να επαναλάβω εδώ αυτούσιο ένα απόσπασμα που δημοσίευσα στο περιοδικό *Archipiélago* το 2008, δηλαδή τρία χρόνια πριν το κύμα καταλήψεων των κυριότερων ισπανικών πλατειών.

«...Ο Μάης 68 μας έμαθε...ότι οι απαραίτητες κοινωνικές ενέργειες για να αναδυθούν ισχυρά λαϊκά κινήματα και να εμφανιστούν ανταγωνιστικές πρακτικές κάποιας έντασης γεννιούνται από το εσωτερικό ορισμένων καταστάσεων και δεν προϋπάρχουν αυτών. Όχι γιατί οι ενέργειες αυτές είναι κρυμμένες και φανερώνονται όταν το επιτρέπουν οι δημιουργημένες καταστάσεις, αλλά γιατί αυτές οι ενέργειες σχηματίζονται και συγκροτούνται όταν αυτές οι καταστάσεις δημιουργούνται.

Συνεπώς, πρόκειται για ενέργειες που μπορούν να εμφανιστούν σε κάθε στιγμή, ακόμη και αν δεν υπήρχαν πουθενά το αμέσως προηγούμενο διάστημα.

Μάθαμε ότι, συχνά, αυτές οι κοινωνικές ενέργειες σχηματίζονται όταν το “θεσμισμένο” ξεχειλίζει, όταν ένας χώρος αποσπάται από τους μηχανισμούς εξουσίας και εκκενώνεται από την εξουσία που τον διαποτίζει. Δηλαδή, όταν πετυχαίνουμε να δημιουργήσουμε ένα “κενό εξουσίας”. Η δημιουργία τέτοιων καταστάσεων κάνει τις κοινωνικές



ενέργειες να αλληλοτροφοδοτούνται, να χάνουν τη δύναμή τους και μετά να εμφανίζονται πάλι όπως συμβαίνει με τις καταιγίδες.

Για παράδειγμα, η ανατροπή των συνηθισμένων λειτουργιών και των κατεστημένων συνηθειών, η κατοχή των χώρων, ο μετασχηματισμός των τόπων διέλευσης σε τόπους συνάντησης και λόγου, όλα αυτά γεννούν μια συλλογική δημιουργικότητα που επινοεί αμέσως νέα μέσα εξάπλωσης και πολλαπλασιασμού αυτής της ανατροπής.

...Ο Μάης 68 μας θύμισε με ιδιαίτερη ένταση ότι οι ελευθερωμένοι χώροι γεννούν νέες κοινωνικές σχέσεις, δημιουργούν νέους κοινωνικούς δεσμούς οι οποίοι, συγκρινόμενοι με τους υπάρχοντες, αποδεικνύονται απείρως ικανοποιητικότεροι. Οι άνθρωποι νιώθουν ότι ζουν μια διαφορετική ζωή, όπου απολαμβάνουν αληθινά αυτό που κάνουν, όπου ανακαλύπτουν νέα κίνητρα και ρίχνονται σε ένα γρήγορο και βαθύ προσωπικό μετασχηματισμό, σαν να βρισκόταν σε κίνηση μια καταλυτική διαδικασία εξαιρετικής δύναμης.

Οι άνθρωποι συνειδητοποιούνται και πολιτικοποιούνται μέσα σε λίγες μέρες, όχι επιφανειακά αλλά βαθιά, και με απίστευτη ταχύτητα.

...Ο Μάης 68 μας έδειξε ότι είναι οι συγκεκριμένες επιτεύξεις, εδώ και τώρα, που μπορούν να κινητοποιήσουν τους ανθρώπους, να τους ενθαρρύνουν να προχωρήσουν και να τους κάνουν να δουν ότι άλλες μορφές ζωής είναι δυνατές. Αλλά μας προειδοποίησε επίσης ότι για να πραγματοποιηθούν αυτές οι επιτεύξεις πρέπει οι άνθρωποι να νιώσουν πρωταγωνιστές, να αποφασίζουν μόνοι τους, και όταν είναι αληθινά πρωταγωνιστές και νιώθουν ως τέτοιοι, τότε ο βαθμός της εμπλοκής τους και της στράτευσής τους ανεβαίνει επ' άπειρον.»

Αυτό δε συνέβη στις ισπανικές πλατείες τον Μάη 2011, όπως και στη Γαλλία τον Μάη 1968; Αν στρέψουμε το βλέμμα μας προς το κίνημα που άρχισε να σχηματίζεται στις 15 Μάη 2011, εύκολα αναγνωρίζουμε κάποια από τα χαρακτηριστικά που αναφέρθηκαν σε αυτό το κείμενο. Εντούτοις, αν κάποια συγγένεια ανάμεσα στο Μάη 68 και τον Μάη 2011 ήταν ξεκάθαρα διακριτή όσο χτιζόταν το κίνημα, δεν ισχύει το ίδιο αν εξετάσουμε την εξέλιξη που γνώρισε ένα σημαντικό κομμάτι του κινήματος 15Μ, όπως και αυτό που τώρα συμβαίνει στην ισπανική πολιτική σκηνή.

Θα επανέλθω σε αυτό το ζήτημα αλλά νωρίτερα θα ήθελα να επισημάνω και ορισμένες διαφορές που υφίστανται, τηρουμένων των αναλογιών, ανάμεσα στο Μάη 1968 και τον Μάη 2011.

Για παράδειγμα το ζήτημα της βίας έλαβε εντελώς διαφορετικές διαστάσεις στις δύο περιπτώσεις. Είναι αλήθεια ότι τόσο το 1968 όσο και το 2011 οι θεσμοί και τα ΜΜΕ μεγαλοποίησαν τις ζημιές και τις πράξεις βίας και απέδωσαν όλη την ευθύνη στους διαδηλωτές. Όμως, οι δράστες των δυο Μάηδων είχαν απέναντι στη βία αρκετά διαφορετική στάση. Είναι αλήθεια ότι κανείς δε την διακήρυξε ή την δικαιολόγησε, όμως τον Μάη 68 η χρήση της βίας δεν εγκληματοποιήθηκε συστηματικά. Απέναντι στην βία των κατασταλτικών δυνάμεων και των θεσμών, η βία της απάντησης είχε μια κάποια νομιμοποίηση και ασκούνταν υπό αυτό το πρίσμα. Όχι μόνο δεν αποφευγόταν η σύγκρουση, αλλά σε ορισμένες περιπτώσεις, όπως ήταν η νύχτα των οδοφραγμάτων στην οδό Gay Lussac, η βίαιη αντίσταση προετοιμάστηκε επιμελώς ενόψει της παραπάνω από πιθανής (και πολύ βίαιης) αστυνομικής επέμβασης. Τίποτα παρόμοιο δε συνέβη στις πλατείες του 15Μ. Εξάιρεση ήταν μόνο ο αποκλεισμός του Κοινοβουλίου της Καταλωνίας στη Βαρκελώνη με τις γνωστές συνέπειες.

Μια άλλη διαφορά αφορά τον πολλαπλασιασμό των κέντρων ακτιβισμού και την εξάπλωση των καταλήψεων. Είναι αλήθεια ότι το 15Μ μετανάστευσε τελικά από το κέντρο των πόλεων προς τις περιφερειακές γειτονιές, αλλά αυτό συνέβη στο Παρίσι αμέσως μετά τις πρώτες συγκρούσεις. Από τις 4 Μάη 1968 έγινε ένα κάλεσμα για τη δημιουργία επιτροπών δράσης σε όλες τις γειτονιές και τους χώρους εργασίας για να εξαπλωθούν και να πολλαπλασιαστούν τα κέντρα της αναταραχής. Επίσης, το κίνημα των καταλήψεων εξαπλώθηκε αμέσως σε νέα κτίρια όπου εγκαταστάθηκαν συλλογικότητες που ήθελαν να αναπτύξουν αυτόνομα νέες πρωτοβουλίες.

Μια τρίτη διαφορά σχετίζεται με την εξάπλωση στον κόσμο της εργασίας. Είναι αλήθεια ότι πολλοί εργαζόμενοι πήγαν στις πλατείες του 15Μ, εντούτοις αυτή η ενσωμάτωση των εργαζομένων στο κίνημα δεν επέφερε την ενσωμάτωση του κινήματος στους εργασιακούς χώρους, όπως συνέβη, ανεπαρκώς βέβαια, τον Μάη 68.

Σήμερα, τέσσερα χρόνια μετά την αρχή του 15Μ, οι διαφορές με τον Μάη 68 έχουν διευρυνθεί σημαντικά, κυρίως αν λάβουμε ως σημείο αναφοράς την οργάνωση Rodemos και τις διάφορες συμμαχίες που σχηματίστηκαν για να οδηγήσουν τα κοινωνικά κινήματα προς την κατάκτηση της εξουσίας.

Ο Μάης 68 δεν αντιμετώπισε ποτέ σοβαρά το ενδεχόμενο κατάληψης της εξουσίας. Έκλινε περισσότερο προς την κατάργηση της εξουσίας ή τον εξοβελισμό της. Ο Μάης 68 ήθελε να αλλάξει τη ζωή και για αυτό έπρεπε να βγει από τον καπιταλισμό, κάτι που σημαίνει να πιστεύουμε στην συναρπαστική δυνατότητα της επανάστασης. Σήμερα, η ουτοπική συνιστώσα του Μάη 68 αντικαταστάθηκε από ένα ισχυρό πολιτικό ρεαλισμό και πραγματισμό. Η επιδίωξη είναι να αναμορφώσουμε την πολιτική και την δημοκρατία και να εξανθρωπίσουμε τον καπιταλισμό, κάτι που εμπεριέχει την θέληση να κατακτήσουμε την πολιτική εξουσία και τους θεσμούς ή, τουλάχιστον, να έχουμε μια ισχυρή παρουσία για να ανατρέψουμε την κατάσταση. Το στοιχείο να κερδηθούν οι θεσμοί έχει αντικαταστήσει την πεποίθηση ότι πρέπει να απαρνηθούμε τους θεσμούς.

Ας το πούμε χωρίς περιστροφές: Ο Μάης 68 φιλοδοξούσε να καταργήσει το θεσμισμένο και να εργαστεί για την ριζική μετάλλαξη του. Σήμερα, για ένα μέρος του 15Μ πρέπει να αναμορφωθεί το θεσμισμένο.

Η στάση απέναντι στις εκλογές είναι ενδεικτική. Όταν ο στρατηγός Ντε Γκολ προκήρυξε τις εκλογές η απάντηση ήταν να καταγγελθούν ως μια «παγίδα για τους μαλάκες». Σήμερα, τα πάντα ποντάρουν στην κατάκτηση ενός καλού εκλογικού ποσοστού.

Τέλος, ο Μάης 68 υπήρξε σημαντικός όχι μόνο για ό,τι δημιούργησε αλλά και για ό,τι έδειξε ότι ήταν παρωχημένο, για τα αδιέξοδα που αποκάλυψε, για τις πρακτικές αγώνα, τα οργανωτικά μοντέλα και τις πολιτικές αντιλήψεις που απαξίωσε. Ποιος δεν βλέπει σήμερα ότι το Rodemos αντιπροσωπεύει μια υποχώρηση σε αντιλήψεις πρωθύστερες της έκρηξης του Μάη 68, ακόμη και αν αντλεί δύναμη από τις νέες τεχνολογίες; Η επεξεργασία από κάποιους ιθύνοντες νους μιας στρατηγικής για την κατάκτηση της πολιτικής ηγεμονίας, η οικοδόμηση μιας ισχυρής εκλογικής πολεμικής μηχανής και η άκριτη αποδοχή χαρισματικών ηγετών είναι κάποια από τα στοιχεία όπου εντοπίζονται

τα ίχνη της πρωτοπορίας και του παλιού λενινισμού, παρόντα σε μια οργάνωση νέου τύπου. Μόνο οι τελείως αφελείς δεν μπορούν να δουν ότι η επιθυμία οικοδόμησης ενός αποτελεσματικού οργάνου κατάκτησης της θεσμικής πολιτικής εξουσίας θα οδηγήσει αναπόφευκτα στο δρόμο των παραχωρήσεων, των ντροπιαστικών συμφωνιών και των αναρίθμητων υποχωρήσεων που τελικά θα ενδυναμώσουν το status quo, ανανεώνοντάς το. Δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία ότι ένα μέρος της κληρονομιάς του 15Μ βρίσκεται στον αντίποδα αυτού που υπήρξε ο Μάης 68 και αρκεί να διαβάσει κανείς το βιβλίο του Jacques Baynac για να πειστεί.

Αντίθετα με ό,τι είχα υποσχεθεί στην αρχή, είναι ξεκάθαρο ότι δεν κατάφερα να μετριάσω το δικό μου πάθος καθώς συνέτασσα αυτόν τον πρόλογο. Ζητώ συγγνώμη, αλλά είναι σαν μια ακόρεστη μαγιάτικη επιθυμία να εξακολουθεί να πνέει στον αέρα...

Το παραπάνω κείμενο, δημοσιεύτηκε το 2016 ως πρόλογος στο βιβλίο του Jacques Baynac, *Mayo del 68: La revolucion de la revolucion* (1η γαλλική έκδοση: *Mai retrouvé*, 1978, Paris, Robert Laffont).

Ο Jacques Baynac, γεννημένος το '39, από οικογένεια αντιστασιακών, συμβουλευτικός στις απόψεις, είναι ιστορικός (ασχολήθηκε ιδιαίτερα με την γαλλική αντίσταση και την απομυθοποίηση της Ρώσικης επανάστασης), μυθιστοριογράφος και ντοκυμαντερίστας.